

תנור אבן או מתכת שניקב וסתמו בטיט דין 'מעמיד' בתנור – לעומת דין 'מעמיד' בשאר כלים

תקציר

(א) תנור אבן או מתכת אינם בכלל חידוש התורה של טומאת תנור, והיינו טעמא כיון שאמרה תורה תנור 'יותץ', ואבן ומתכת אינם בני נתיצה.

(ב) ומסיימת המשנה שאם ניקב תנור זה בשיעור שיוצא ממנו האור, מעתה סתימת נקב זה תהפוך אותו לתנור של חרס.

(ג) ותחילה נברר מה דין התנור בשעה שהוא מנוקב. ונחלקו בה אחרונים האם בטל ממנו תורת כלי מתכות. א"ד כיון שהוא 'תנור' זה דבר שאינו בטל אלא כשנפחת רובו.

(ד) ובסימן זה נדבר ע"פ השיטה שעדיין כלי מתכת הוא, ומ"מ מועיל לו תיקון הטיט לעשותו 'תנור חרס'.

(ה) נמצא בדין המשנה כי תנור העשוי ממין שאינו בתורת תנור, ומין אחר סותם בו נקב קטן, מקבל כולו את משפט אותו החומר הסותם את אותו נקב.

(ו) ותמהו בה והרי בעלמא מחלוקת תנאים היא האם אזלינן בתר 'מעמיד' או בתר 'עיקר', ומ"ט כאן כו"ע מודו דאזלינן בתר עיקר.

(ז) ויותר תימה דאם ע"פ שורת הסברה - הדין נותן להיפך, שכאן כו"ע יודו שהולכים אחר העיקר ולא אחר הסתימה - לאותם השיטות שמדובר בנקב שאינו מקלקל תורת 'תנור', כיון שלא נפחת רובו, ועיקרו תנור הראוי לשמש תנור גם לולי הסתימה.

(ח) לשיטת הראשונים הסוברים כי תנור זה משמש בשני כתרים, גם כלי מתכות, וגם תנור של חרס, יש להבין מה מידה חדשה היא זו שאותו שימוש משמש שני כלים.

(ט) ובשיטת הרמב"ם יש להוסיף עיון ביסוד משפט הסוגיא, דהוא חילק וקבע את דין המשנה דסתימת נקב התנור רק על תנור 'מתכת' שניקב ולא על תנור 'אבן' שניקב, ויש להבין מאי שנא.

(י) ועל השאלה מדוע כאן אזלינן לכו"ע בתר המעמיד,

השיבו המפרשים דמתכת ואבן תנור הוא, אלא שחסר בו 'תנאי' של 'ניתץ', וקיום התנאי יש גם בכ"ש.

(יא) אמנם לדין היא גופא צ"ב, כיצד משהו הניתץ משווי תנור כולו לניתץ.

(יב) ולהבין בהלכה נקדים כמה יסודות. תחילה הוא החילוק בין 'כלי' למה שאינו כלי. דעולה מהש"ס שכלי הוא שהגיע להגדרת 'משמש' בני אדם, ואילו כל השאר הם דברים 'שהאדם משתמש בהם', אבל אינו 'משמש' בני אדם.

(יג) יסוד נוסף, שטומאה אינה עוברת על ידי 'מגע' אלא על ידי 'חיבור', והאמנם שישנם מיני חיבור שונים, קרובים או רחוקים, אבל כולם מין חיבור הם.

(יד) יסוד שלישי, ככל שדבר יותר 'משמש' בני אדם הוא יותר 'בר חיבור', וככל שהוא פחות משמש, ויותר רחוק מתפיסת יד אדם, כך הוא פחות 'בר חיבור'.

(טו) הקדמה רביעית, על פי האמור, המחלוקת בברייתא האם אזלינן בתר מעמיד או בתר עיקר היא האם אחיזת 'תחתיו' דמשמשי בני אדם נקבעת על פי העיקר או על פי המעמיד.

(טז) על פי שלשת ההקדמות הראשונות נבין דמחודש תורה במשפט תנור זה שיש בו כח גדול המועיל להפוך 'מקום' 'שמשמשים בו', ולעשותו חפצא של 'משמש' בני אדם.

(יז) ועל פי המידה הרביעית הנזכרת נבין מדוע כאן לכו"ע אזלינן בתר 'מעמיד', וגם כיצד אנו מחזיקים שני כלים בכלי אחד. דכלפי 'מקום' הדבר היחיד המהפך אותו שיהיה 'תחתיו' זה 'טיט' התנור.

(יח) וממילא נמצא שלא קיימת סתירה בין העיקר לבין המעמיד מי יתן לדבר הגדרת 'תחתיו', דכלפי הכלי עיקרו יתן את מידת התחתיו, וכלפי 'המקום' הטיט נותן את מידת 'תחתיו', שרק הוא בר תחתיו כלפי מקום.

(יט) ושיטת הרמב"ם שסתימת נקב אינה אלא דין בתנור מתכת ולא בשל אבן. הבאנו כמה דרכים, וכאן נזכיר אחת.

דאבן מעולם לא היתה תחתיו דאדם, וא”כ סתימת נקב
הבא לחדש אחיזת תחתיו על המקום היא ‘התחדשות’
כבישת תחתיו על כל החפצא, וזה חידוש גדול. אבל
במתכת שהיה מתחילה ‘תחתיו’ ככל כלי מתכות, סתימת
הנקב בטיט באה רק ‘להרחיב’ את אחיזת התחתיו שיהיה
גם על המקום, וזה נעשה יותר בקל.

נקב תנור דמותניתין מהוה הפסד לתורת ‘כלי מתכות’ דתנור או לא

(א) אמרו במשנה (פ”ה הי”א) דתנור של אבן ומתכת אינם מקבלים טומאת תנור. והטעם הוא מפני שאמרה תורה ‘תנור וכיריים יותץ’, ומינים אלו דאבן ומתכת אינם בני נתיצה, זה מלמד שאינם בחידוש הפרשה, ואין בהם את המיוחדש דטומאת תנור.

ועלה אמרו דתנור זה שניקב (כדי שיצא ממנו האור) וסתמו בטיט, מעתה נעשה התנור בר נתיצה, שהרי יש בו סתימה על ידי דבר הניתץ ויש בו טומאת תנור.

וקודם שנדבר על החלק של התנור שקיבל פנים חדשות על ידי הטיט הנזכר במשנה, יש לנו להקדים ולברר מה משפטו של תנור זה קודם תיקונו בעוד אשר הנקב בו.

ונמצא בה פלוגתא, דעת הגר”א המשנה אחרונה והתפא”י שנקב מוציא אור מפסיד תורת כלי מתכות מתנור של מתכת, וככל הנקבים בכלים שכאשר יש בהם שבר המפסיד את תשמישם יצאו מתורת כלי.

ועפ”ז כאשר סותמים נקב זה בטיט חוזרים ומעמידים את הדבר על תשמישו ראשון, שכל זמן שהיה מנוקב לא היה נידון כראוי לתשמיש תנור, וסתימתו חוזרת ומעמידה אותו על תשמישו.

אמנם החזו”א (ז’ ל”ב) סבר דאחר שמשפט כלי מתכת זה היה ‘תנור מתכת’, משפט קלקולו כמשפט קלקולו של תנור בעלמא, שאינו נפסד ממשפטו אלא א”כ הגיע למידת חתיכה שאין בה ‘רוב’ תנור, ולכך כי ניקב תנור זה עד שיצא האור עדיין כלי מתכת דתנור הוא, ומקבל טומאה כטומאת כלי מתכות.

ומ”מ כיון שיש בו ‘נקב’ המפסיד את כוח האור באיזו מידה, סתימתו היא ‘תיקון’, שע”י תהיה צבירת חומו יותר מעולה, וחומו ישמר בקרבו בצורה יותר טובה.

ועפ”ז נמצא כי התיקון שבטיט לא בא ‘לחדש’ תבנית כלי לדבר, דגם קודם לכן היה כלי, אלא בא לחזור ולהשביחו להביאו לשלמות הנהגתו הראשונה.

וכיון שיש חילוק גדול בכל בנין המשנה בין השיטות הנ”ל, לכך יש לנו לעמוד בבירור משפט המשנה בכל שיטה לעצמה בסימן לעצמו, ובסימן זה נשתדל ע”פ שיטת חזו”א שהכלי לא נפסד ע”י הנקב.

בתר ‘עיקר’ אולינן או בתר ‘מעמיד’, בתנור ובשאר כלים

(ב) הלכה זו חדשה בכמה בחינות, וכבר עמדו בה המפרשים. דכאשר נבחן בניינו של תנור זה נראה כי כל כולו בנין תנור שאינו בפרשת חידוש טומאת תנור שבתורה, אלא שיש בו קלקול מסוים אשר תיקון הבנין בא לו על ידי מין חרס המעמידו – ותיקון זה הוא חומר הנמצא בפרשת תנור שבתורה, ונמצא עומד ככלי שיש בו ‘עיקר’ ממין אחד ועמו סיוע ממין אחר ‘המעמידו’ בשלמות בניינו.

ובדיני טומאת כלים מצאנו שנחלקו בה תנאים בעלמא בתבנית דומה לזה, דאמרו (פ”ל ג’) דכוס זכוכית (שאינו טמא אלא מדרבנן) שניקב וסתמו במתכת (בצץ), לרבי יהודה הכוס מקבל טומאה. ואילו לת”ק אינו מקבל טומאה.

והביא שם הר”ש דמדברי התוספתא שהעמידה את המחלוקת לא רק בכלי זכוכית אלא גם בכלי אבן, נלמד שמחלוקתם היא המחלוקת הנזכרת בגמרא (שבת ט”ו ע”ב) האם אזלינן בכלים אחר העיקר או אחר המעמיד. וכאשר נחזיק בכך נמצא כי הרמב”ם שפסק לטהר כלי זכוכית שניקב וסתמו במתכת, פסק בכך דאזלינן בתר העיקר ולא בתר המעמיד.

ומעתה תימה מדוע סתימת נקב תנור בטיט נותן לו דין תנור דכלי חרס ‘לכו”ע’, דבו כו”ע מודים דאזלינן בתר המעמיד, והרי בשאר כלים נחלקו, ומה סברת חילוק היא בתנור שהוא יותר קרוב לקבל דינו של ‘מעמיד’.

ויותר הוסיפו בה תימה, דעד כאן לא אשכחן פלוגתא אלא בכלי שהקלוקל הפסידו מתורת כלי, והתיקון חזר והעמידו, דבזה נחלקו האם תיקונו עיקר או עצמו של כלי עיקר, אבל בקלוקל כלי שלא הפסיד את דינו, וכגון כלי בעלי בתיר שניקב פחות ממוציא רמון – וסתמו, לא יקבל הכלי את דיני המעמיד הסותמו, דכיון שלא ‘נפסד’ אינו מחוסר העמדה עד שנראה את סתימתו כהעמדתו.

ומעתה תימה, שהרי בקלוקל תנור זה שניקב כדי שיצא האור לשיטת חזו”א שלא נפסד ממנו דין תנור בכך בעלמא – אע”פ שעיקרו ‘מוקד אש’, וה”ט דהפסד תנור הוא רק כאשר נפחת ברובו,^א מעתה ודאי תימה מ”ט לומר שתיקון נקב קטן זה על ידי טיט מושך את הכלי כולו אחריו לעשותו כתנור של חרס לעמוד בטומאת תנור.^ב

עוד הוסיפו להקשות דבעלמא כאשר דנים האם עצמו עיקר או המעמיד עיקר, ההכרעה נופלת לאחד מהצדדים באופן מוחלט, שאם מידתו כעצמו – זה משפטו היחיד, ואם מידתו כהמעמיד – זה משפטו היחיד. [וכך היא גם שיטת הגר”א בדינא דמתני’ וכמש”כ בפירושו לתוספתא (ב”ק פ”ד ה”י)]. אמנם בתנור מתכת זה שניקב וסתמו בטיט מפורשת שיטת הר”ש דמשמש הוא בשתי כתרים ודין שני כלים בו, הן כלי מתכות, והן תנור העומד בדין כלי חרס, וכל החומרות בו.

ותוכן הקושיא שבזה בא משני צדדים. א. קושיא על עצם היצירה המחודשת שחפצא אחד מחזיק בתואר שני כלים. ועפ”ז הקושיא תהיה קשה גם על תנור של מתכת שקבעו בארץ בעטיפת טפילה, שגם הוא שני כלים בכלי אחד, הפנימי מתכת, והחיצון חרס, ובמקרה זה דינו כשני כלים בכלי אחד. ב. אמנם הבט הקושיא היותר קשה היא במקרה המסוים של ניקב וסתמו,

^א הגר”א והמשנה אחרונה והתפא”י (פ”ה י”א) העמידו את המשנה בנקב המפסיד תורת תנור. ועיין הרחבה בספר טהרת הכלים (פט”ו ה”ו סק”א). ועוד נדבר לשיטתם בס”ד בסימן -. וכאן עמדנו ע”פ שיטת החזו”א.

^ב והיה מקום להוסיף חידוד לקושיא זו, דהגע עצמך, הנה תנור זה נעשה ככלי חרס על ידי טיט מועט זה, ומעתה אם יהיה התנור צריך נתיצה, יסיר טיט זה שהוא נתיצתו, ויהיה התנור נטהר על ידי נתיצה העושה נקב כ”ש, והוא דבר שלא נשמע כמותו בכל התנורים.

אך באמת זו אינה טענה, שהרי כאשר יסיר טיט מועט זה, תבא טהרה לתנור זה מחמת שהוא הפסיק להיות ‘תנור’, דכאשר ניטל הטיט אינו אלא אבן ומתכת, והם אינם מקבלים תורת תנור, וא”כ אצ”ל שתהיה לו טהרה ‘נתיצת תנור’, אלא תהיה לו טהרה מחמת שכבר אינו תנור וחזר להיות כלי אבן שאינו מקב”ט.

ומעתה ימצא המעיין מקום לענות ולתרץ עפ”ז את עיקר הקושיא מדוע תיקון מועט זה משווי ליה כלי, ולפרש דמאחר שהסרתו תחזיר את הכלי לבנין ‘אבן’ – שאינו כלי, נמצאת מידתו עושה כלי.

אך לקושטא זה נראה ‘אמיתי בחפזי’, דדבר בא בלי התחלה, דכל משפטו נכון אחרי שהחלטנו שתיקון טיט כ”ש משווי ליה כלי חרס. אבל הקושיא היא מה נחסר הדבר בנקב כ”ש עד שהצליח טיט מועט זה לגנוב את כל המידה ולקבוע בה את שמו ותואר עניינו. עיין. אלא שנראה כי עדיין יש לפלפל בה ע”י סיבה ומסובב להפך הקערה מסופה לתחילתה.

^ג והוא מתאים מאוד עם המובא משיטתו בהערה הקודמת, דמיירי בתנור שנפחת בשיעור המפסיד את תבניתו כתנור בעלמא. עיין.

שבו הדבר יותר קשה, ונראה כארכביה אתרי רכשי לתת בו דין שני כלים, שהרי בו תחילת התיקון לתנור התחיל בקלקול בניין תנור המתכת שבו, ובו הדבר יותר קשה כיצד ניתן בו דין שני כלים, אחר שהמתכת היא כלי שאינו מתוקן, והטיט אינו אלא סתימה שאינה צריכה לקיום תורת כלי מתכות שבו, וכיצד גם המתוקן הצריך תיקון, וגם החתיכה המתקנת, כל אחד קובע את משפט החפצא כולו על פי עניינו שלו לתת את דיניו בכולו.

ועל דברי האחרונים נוסף עוד פלא אחד נעלם בדברי הרמב”ם (פ”ו ה”ו – ז) דפתח והביא את תחילת המשנה כדין אחד לתנור אבן ומתכת שאין בהם טומאת תנור כיון שאינם בני נתיצה, ושוב בהלכה שדיבר על ’תנור שניקב’ קבע את משפטו רק על תנור מתכת ולא על תנור של אבן, דמינה נשמע דתנור אבן שניקב וסתמו בטיט אינו במשפט תנור מתכת שניקב וסתמו בטיט, אלא משפט אחר לו. והוא אומר דרשני בכמה, חדא לדעת מה כן משפטו, ותו לדעת מה מקור החילוק, ואחר זאת יש גם להשתדל להבין בסברת החילוק.

נמצאנו יורדים לבאר. א. מדוע בתנור שניקב, כו”ע מודו דאזלינן בתר מעמיד. ב. מדוע בתנור גם תיקון קלקול שלא הפסיד את מעלת הבנין, נידון כמעמיד לקבוע שמו בחפצא. ג. מה מידה חדשה זו שאנו מוצאים כאן דחפצא מכה בשני כתרים, כלי מתכות, ותנור במשפט כלי חרס. ד. מדוע עצם הכרעת כח התיקון לקבוע את שמו מכח ’מעמיד’ אינה סותרת את כח המתכת ככלי מחמת היותו ’עיקר שאין לו עמידה’. ה. מה יסוד דינו של הרמב”ם לחלק בין תנור אבן למתכת לומר שדין ’מעמיד בטיט’ נוהג רק בתנור של מתכת.

חידוש האחרונים לתירוץ הדין

ג) וברוב הדברים כבר השתדלו האחרונים, ודרכו בה מעיקר היסוד המשמש להם הרבה בדינא דתנור, דכאשר חידשה תורה טומאת תנור לא חידשה שתנור נידון ’ככלי’ על אף שחסרים בו כמה מכללי כלים, אלא חידשה תורה טומאת חרס הנקראת ’טומאת תנור’, וכשם שאדם מקבל טומאה מחמת שהוא אדם, כך תנור מקבל טומאה מחמת שהוא ’תנור’.

ועפ”ז אבן גם היה ראוי להיות ’תנור’, וכ”ש מתכת שחיברה לקרקע. אלא שאחד מכללי תורה לחפצא הנקרא תנור בפרשת טומאה זה שיהיה החפצא בר ’נתיצה’, ודבר זה אינו מתקיים אלא במין חרס.

ובזה באה ההלכה של סתימת נקב כ”ש, דאע”פ שנקב קטן הוא ולא בטל בנין התנור מחמת קלקולו, מ”מ סגי בתיקונו בטיט לחדש תורת תנור עלה, דבתנור אין אנו צריכים בנין חרס, אלא רק שיהיה בו תורת ’נתיצה’, וליתן בחינת ’נתיצה’ בחפצא סגי בכך שיש בו תיקון קטן הנתיצה, וכבר נעשה כולו נתיצה, והוי ’תנור’ שבתורה.

אמנם המתבונן יראה בה עדיין דוחק, דלכד מה שעיקר יסוד האחרונים צ”ע במידת סוגיית הגמרא והראשונים בשבת (קכ”ה ע”א) בענין ’שברי כלים’, וכבר הארכנו בה בסימן 7. עוד חידוש קשה בה דנתיצת כ”ש מועילה לתת תורת נתיצה להכלל אע”פ שאין בו ’בנין’, דמאחר שהבנין היה מתוקן גם אחר הקלקול, נמצא כי הטיט לא בנה כלי, וא”כ מדוע נתיצתו פועלת ’נתיצת כלי’ אחר שבנינו לא הועיל להפוך אינו כלי לכלי. או לאידך גיסא נאמר דכשם שיפה כח שבר קטן זה להעמיד את החפצא תחת כנפיו ולעשותו ’מין תנור’ כל תנור שיהיה חסר בשיעור זה יפסיד שם תנור מעצמו.

החידוש שחידשה תורה בטומאת ’תנור’

ד) ולביאור ההלכה נקדים כמה הקדמות, ואחר שכבר הרחבנו בהם בסימן – יסוד תנור, נזכירם בקצרה. א. בחינת ’כלי’ זה

⁷ אמנם חלק זה פחות קשה בנידון העומד בפנינו, דלפ”ר יש קיום לתירוצם בהלכה פרטית זו [דהטיט משווי ליה ’בר נתיצה’] גם אם לא ננקוט כעיקר יסודם הכללי במשפט התנור. ולא נזקקו כאן ליסודם הכללי אלא כדי להשיב מדוע אי”ז שני כלים בכלי אחד.

כל הקבוע 'משמש' בני אדם. וזאת לעומת מה שאינו כלי, שגם כאשר יש בו תשמישי אדם גידרו 'שהאדם משתמש בו' והוא אינו נעשה 'משמש' בני אדם.

ב. טומאה פועלת ונפעלת על ידי 'חיבורים' ממינים שונים, הן חיבורי מגע הן חיבורי מקום והן חיבורי השתמשות, אך לעולם כל תנועתה בא על ידי 'חיבור'.

ג. ככל שדבר יותר 'משמש' כך הוא יותר 'בר חיבור', וככל שהוא פחות משמש ויותר רחוק 'מתפיסת יד אדם' כך הוא פחות 'מתחבר'.

ד. הגדרת המחלוקת שמצאנו בגמרא האם אזלינן בתר מעמיד או בתר עיקר, תוגדר על פי האמור האם תואר 'תחתיו' שבכלי נקבע כלפי עיקרו או כלפי 'המעמיד' של בניינו, דמ"ד בתר מעמיד אזלינן, סבר שכיון שזה המתקן לתשמיש בני אדם, כלפיו נמצא 'כבישת' אדם 'תחתיו', ואילו מ"ד בתר עיקר אזלינן סבר כי על אף חשיבות 'המעמיד', מ"מ הגדרת 'משמש' בני אדם יותר נתפסת על עיקרו של דבר.

ועל פי שלשת ההקדמות הראשונות כבר נבין יפה את עיקר משפט התנור. דבעלמא דבר הדומה לתנור אינו נמצא 'תחתיו' של אדם אלא האדם 'משתמש' בו, אבל בתנור חידשה תורה דכיון שצורת חיי נפש של אדם היא בתיקון עולם בבנין תנור, וכל אחד נזקק לתקן לו בנין עולם בצורה שיש לו תבנית תנור לתשמישו, זה מעמיד את הבנין ברושם 'תחתיו' של אדם בשיעור המספיק לקבלת טומאה, דכבר נעשה 'משמש' בני אדם, וממילא יש לו 'חיבור' עם הטומאה כחיבורי כלי חרס.

נמצא כי חידוש הפרשה בטומאת תנור לא בא להפוך קרקע לכלי, ומאידך גם לא להמציא פרשה חדשה של טומאת תנור דוגמת טומאת אדם, אלא מידה אמלעית שנו בה להפוך 'מקום' למשמש, לזולי חידוש תורה היה תנור נידון כמקום – ומקום אינו 'משמש' אלא 'משתמשים בו', וחידוש תורה שכלאשר יתקן אדם תנור כתיקוני בני אדם באופן הרגיל בהלכה, יחול בדבר תפיסת יד אדם בשיעור גדול עד שהוא יתהפך הדבר 'ממקום' למשמש, וכל 'משמש' נמצא בפרשת טומאה.

מעלת 'מעמיד' בתנור יותר משאר כלים

ה) ומכח ההקדמה הרביעית נבין מדוע בתנור כו"ע מודו דאזלינן בתר מעמיד, דכל הפלוגתא האם אזלינן בתר מעמיד או בתר עיקר נכונה דוקא במקום שקיימת סתירה בכבישת 'תחתיו' דאדם, דבזה בא הנידון לפי ערך איזו מידה נראה את הדבר תחתיו, אבל כאשר עיקר הכלי אינו בר 'תחתיו' של אדם, בזה ודאי שהמעמיד קובע את החפצא 'תחתיו', דיש לו בדבר אחיזת תחתיו ללא התנגדות. ולכך בתנור של אבן ואפילו של מתכת, שבבחינת 'המקום' שבתנור זה אין לאדם אחיזה כלל, ורק תיקון הנקב העומד בטיט הוא נותן לו שלטון לאחוז את המקום תחתיו. שע"י חומר זה של טיט לימדה תורה שיש לאדם כבישת שלטון על המקום לעשותו 'תחתיו' בתשמיש תנור, כאן שפיר אזלינן בתר מעמיד לכו"ע.

וכשם שסברא זו מועילה לבאר מדוע אזלינן בתר 'מעמיד' לכו"ע, כך היא תועיל לבאר מדוע כאן יפה כח המעמיד אע"פ שהוא מתקן קלקול שלא ביטל את התבנית של עיקר החפצא. דכיון שחידוש המידה של 'תנור' בתורה בא ללמד על שלטון האדם על המקום, לתפוס 'מקום' ולעשותו 'משמש', כל שעדיין לא נתפס המקום תחתיו של אדם, הרי מידתו מידת 'העדר' כלפי 'משמש' בני אדם, שאין למקום הגדרה הפוכה, אלא הוא 'אינו' משמש.

ומעתה כאשר ניקב בשיעור המפסיד את כוחו כמוקד אש, וחזר וסתמו בחומר המוליד תפיסת יד אדם במקום, בזה אותו חלק הנבנה אינו 'תיקון' אלא 'בנין מתחילתו', ונעשה ע"ז המקום כולו למשמש בני אדם ומקבל טומאה.

שיטת הרמב"ם לחלק בין סתימת תנור אבן ובין סתימת תנור מתכת

ו) פש גבן לבאר לשיטת הרמב"ם שחילק שדין המשנה דאזלינן בתר מעמיד אינו אלא במתכת, אבל באבן גם אם ניקב וסתמו לא אזלינן בתר מעמיד, והיא תימה מה בין זה לזה. ובסימן – ביארנו ע"פ שיטת המפרשים דמייירי בנקב בשיעור המפסיד, ועתה נפרש לשיטת החזו"א דמייירי בנקב שאין בו שיעור המפסיד כלי.

ואפשר להבין בה בשלשה דרכים. האחת היא כאשר ננקוט שחידוש התורה בטומאת תנור זה להביאו למידת 'כלי', ודלא כאחרונים הנ"ל. דעפ"ז נבין שאינו דומה הבא לחדש כלי לבא להרחיב כלי, דיותר קל להרחיב כלי מאשר לחדש כלי. ולכך בכלי מתכות שכבר היו כלי תשמיש, והתיקון בא 'להרחיב' את הכלי שגם מקומו של כלי יהיה חלק מתשמיש הכלי, הוא יותר קל.

הסברא השניה תבא ממקום אחר, ממעלת חיבור טיט לאבן לעומת חיבור טיט למתכת, דכיון שטיט מין אבן הוא לכך חיבורו יותר מהודק בו, וממילא כל שהוא בא לתקן את האבן – נטפל הוא לאבן, וממילא נגרר הוא אחריה ואינו דבר עצמי שיחזיק את עצמו ויקבע את משפטו, משא"כ טיט המתחבר למתכת נתפס כדבר נפרד מחמת שחיבורו גרוע, ומאחר שראוי לו להידון לעצמו קובע הוא את המקום כמשפטו.

והסברא השלישית שמענו שאבן אינו 'מין' מקב"ט, דלא אשכחן במינו טומאה, משא"כ מתכת יש במינו טומאה, ולכך נקל לו לבא לפרשת טומאת תנור בגרירת הטיט הגוררו אצל תנור.